Pohreb Krista/Pochovávanie Krista/Kladenie do hrobu - Hall: (*Matúš 27,57-61; Marek 15,42-47; Lukáš 23,50-55; Ján 19,38-42*); táto epizóda z *Umučenia Krista* je zaznamenaná vo všetkých kanonických evanjeliách; nasleduje po scéne *Prenášanie Kristovho tela*, ktorá sa niekedy zaraďuje k Pohrebu Krista pre svoju časovú a tematickú blízkosť aj totožnosť postáv; podľa evanjelistu Matúša prijal bohatý farizej a tajný prívrženec Kristovho učenia, *Jozef z Arimatie*, telo ukrižovaného, zavinul ho do čistého plátna (pozri *Sacra Sidone/Kristov rubáš*) a položil ho do „svojho" nového hrobu, ktorý mal vytesaný v skale (pozri *Kristov hrob*); ku vchodu privalil veľký kameň a odišiel; bola tam *Mária Magdaléna* a iné Márie, ktoré sedeli naproti hrobu (pozri *Zbožné ženy u hrobu*); evanjelista Ján píše, ako Jozefovi z Arimatie pomáhal *Nikodém*, ktorý kedysi navštívil Ježiša v noci (*Nikodém poučovaný Kristom*) a ktorý priniesol zo sebou drahocenný *olej* z *myrhy* a *aloe*, aby ním telo Ukrižovaného pomazal; Ján dodáva, že hrob sa nachádzal v záhrade, v blízkosti miesta Ukrižovania; zobraziť tento výjav tak, aby zodpovedal biblickému textu, bol pre umelcov problém, s ktorým sa vyrovnávali rôznym spôsobom; dej sa väčšinou odohráva pred dutinou v skale, niekedy s čisto vypracovaným obdĺžnikovým vchodom do vonkajšej krajiny; renesančné maliarstvo, ktoré sa zvyčajne nedalo obmedzovať biblickými detailmi a zakladalo svoju kompozíciu na antických kontrastoch, zvolilo za hrob jednoduchý obdĺžniková *sarkofág* na otvorenom priestranstve, čo dalo dostatok priestoru pre prehľadnú ukážku anatómie ľudského tela; Kristove telo, ležiace na rubáši, je nachystané na uloženie do hrobu; Jozef z Arimatie, ktorý má tradične významovú prednosť pred Nikodémom pre svoje postavenie a vek, drží plátno u hlavy; jeho spoločník, výzorom skromnejší, ho drží pri nohách (niekedy si svoje miesta vymenia); Panna Mária a apoštol Ján, ktorí sa zúčastnili *Ukrižovania* aj ďalších scén smerujúcich k Ukladaniu do hrobu, stoja vedľa mŕtveho tela; Mária sa niekedy skláňa k synovi a bozkáva jeho mŕtvu tvár a Ján ju zľahka podopiera na znak synovskej ochrany, do ktorej ju Kristus Jánovi na kríži zveril; Mária Magdaléna, rovnako ako v predošlých scénach (*Kristus večeria v dome farizeja Šimona, Ukrižovanie, Snímanie z kríža*) objíma nohy, ktoré počas jeho života pomazala olejom vo svojom kajúcnom žiali (*Lukáš 7,36-50*); alebo Mária Magdaléna stojí so vztýčenými pažami vo vzrušenom *geste* plnom žiaľu; niekedy bývajú zobrazené aj dve alebo tri *zbožné ženy*; ak je námet Pohreb Krista zobrazený viac *devocionálne* ako ilustrácia biblického textu, nahrádzajú ľudské postavy anjeli; najmä v protireformačnom umení vidieť, ako Kristove telo nesú a ukladajú do hrobu; ak tvorí Pohreb súčasť širšie koncipovaného výjavu *Vzkriesenia*, bývajú scény Pohreb a Vzkriesenie niekedy spojené; potom v dolnej časti obrazu vidíme zvyčajnú skupinu postáv okolo hrobu a nad ňou postavu vzkrieseného Krista, ktorú niekedy sprevádzajú anjeli s *pašiovými nástrojmi* (porovnaj scénu *Nanebovstúpenia Krista*, ktoré sa odohráva štyridsať dní po Zmŕtvychvstaní na *Olivovej hore*); niekedy dej pokračuje námetom *Návrat žien po ukrižovaní* pozri *Zbožné ženy pri hrobe; christologický cyklus, Umučenie, Kristus, Ježiš, biblia*

Nový biblický slovník: pokiaľ to bolo možné, pochovávalo sa v rodinných hrobkách zdedených po predkoch; takýto pohreb „vo vlastnom dome" preto neznamenal, že muselo ísť o pohreb pod domom alebo na jeho dvore; telo sa k miestu posledného odpočinku nieslo na márach; keď sa nevykonal riadny pohreb, znamenalo to nešťastie; hroby sa zvyčajne nachádzali mimo hradby mesta; jestvuje iba veľmi málo dôkazov o rodinných hrobkách, zvyčajne išlo o nepravidelnú, v skale vytesanú komoru (alebo viac komôr) s lavicami, kam sa vstupovalo úzkou, klesajúcou šachtou, ktorá sa uzatvárala kameňom opracovaným tak, aby zakrýval vchod; keramika a iné predmety boli na rozdiel od *kanaánskej* bohatej pohrebnej výbavy v izraelskom období iba obyčajnou formalitou; v *Izraeli*, rovnako ako všade v staroveku, sa stavali pamätné *stĺpy*; za Jeruzalemom sa rozkladalo územie oddelené pre „hroby prostého ľudu", kde sa zrejme konali bežné pohreby; hrob popraveného zločinca alebo nepriateľa bol niekedy označený hromadou kamenia; kremácia sa síce v Izraeli nerobila, ale za istých obťažných okolností mohlo byť telo spálené a ostatky pochované; náležitý pohreb do rodinného hrobu bol považovaný za správny; telo mŕtveho bolo umyté, ruky a nohy ovinuté pásmi látky napustenými aromatickými parfumami; ďalším kusom látky im omotali hlavu (*Ján 44; 20,6*); skutočnosť že si palestínski Židia na označenie „turbanu" zvolili latinský výraz *sudarium* (vreckovka, obrúsok), je zrejmé odvodiť, že táto šatka bola ovinutá okolo hlavy a splývala až na krk; musíme tiež predpokladať, že telo bolo oblečené, v 1.st. snáď do plátennej košele; ak texty Mišny Šabat (pozri *Mišna*) odrážajú bežnú prax 1.st., potom sa mŕtve telo okamžite pomazalo a brada "podviazala tak, aby neklesla, ale ani nebola dvihnutá"; bezprostredné podviazanie čeľuste tak naznačuje účel sudaria; keď Ježišovi v *Betanii* pomazali nohy a ruky, uvedomoval si, že ide o anticipáciu zvyčajných židovských pohrebných zvykov (*Matúš* 14,3-9; *Ján* 11,2; 12,7); staroveké hroby vytesané v skale v období približne 40 pr.Kr.-2.st.po Kr. obklopujú hradby Jeruzalema z troch strán, nie od západu, lebo odtiaľ vanie väčšina vetrov na mesto; hrobky zámožných rodín sa nachádzajú v Sanhedrii

(porovnaj *sanhedrín*); chudobnejšie hroby s mnohými nálezmi sa nachádzajú v Dominus flevit (lat. „Plačúci Pán“) na *Olivovej hore*; ideálne typy skalných hrobov mali komoru s vystupujúcou rímsou po celom obvode okrem vchodu so schodmi do komory; zriedkavo v nich bolo objavených niekoľko kamenných sarkofágov; mŕtvi sa zvyčajne ukladali do kokin (hlbokých vertikálnych šácht podobných peciam); ideálnym rabínskym usporiadaním boli dve čachty oproti vchodu a po tri šachty po stranách; niekedy sa mŕtvi ukladali na lavicu *arkosolia* (výklenku v stene hrobu); pohrebná komora týchto hrobov bola tak vysoká, aby v nej mohol človek stáť; ešte menej majetné hroby mali jednu alebo viac komôr s nízkym štvorcovým vstupom, aby sa ním mohol človek pretiahnuť dovnútra; kameň na zakrytie hrobu zapadal do drážky okolo kruhového vchodu ako korková zátka do hrdla fľaše, alebo sa používal neopracovaný balvan; tento typ hrobu, kam *Jozef z Arimatie* položil telo Krista zodpovedá popisu evanjelistov (jeho telo ležalo spočiatku na rímse); všetky typy neporušených hrobov obsahujú schránky na kosti (malé vápencové truhličky), kam sa ukladali pozostatky v prípade ďalšieho pohrebu; tieto schránky nahradili veľké *kostnice* z *hasmodejovských* čias; pozri *J. Štetka; Slovenský maliar z 18.storočia, J. R. Donner*

http://twoway.st/facets/subject/deposition
http://commons.wikimedia.org/wiki/Dieric_Bouts
http://www.webumenia.sk/dielo/SVK:SNG.O_1826 (prehľad diel)

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=22

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=9

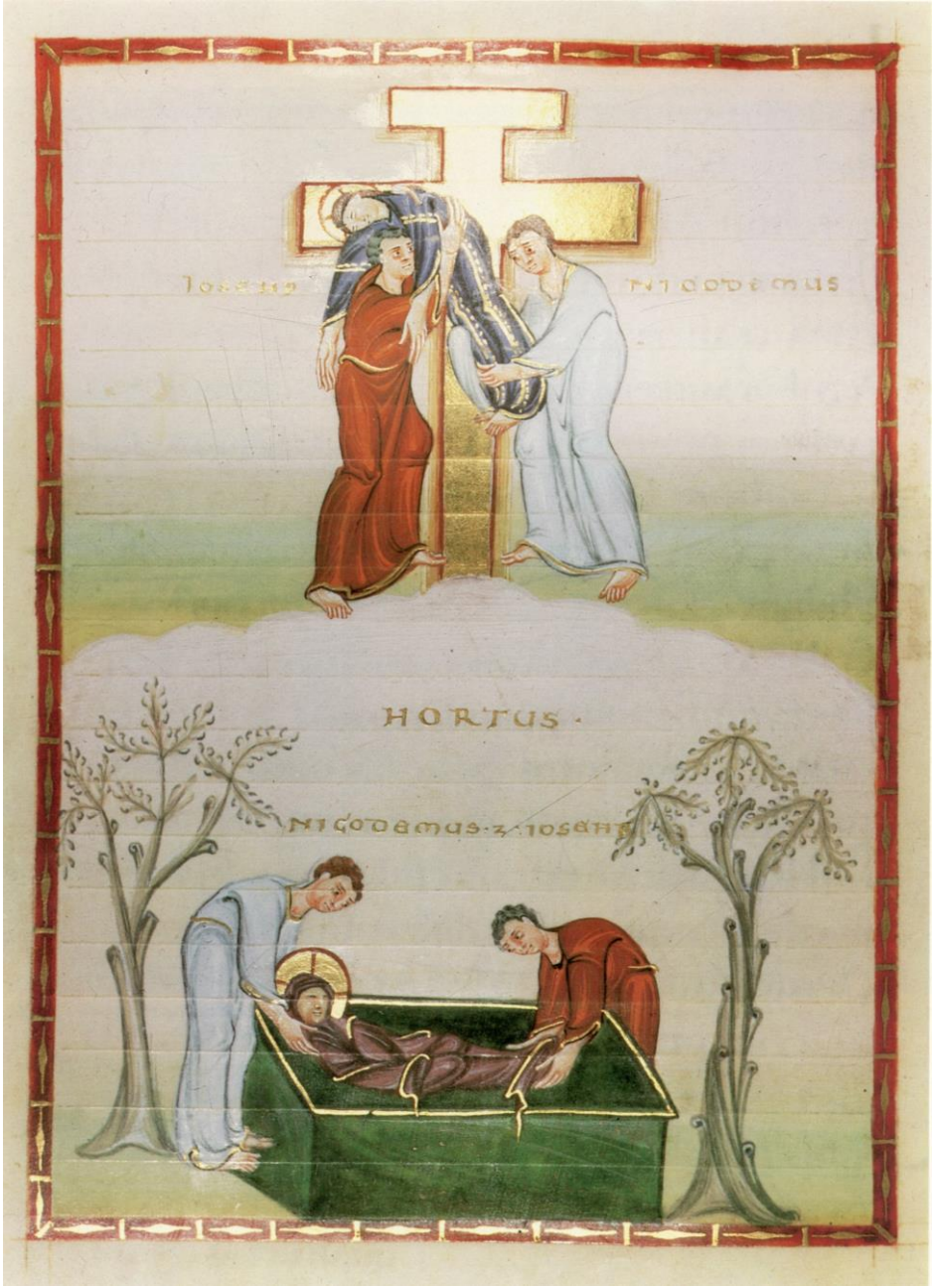

Snímanie z kríža. Ukladanie do hrobu (Codex Egbert, 980-993)

Kristus ukladaný do hrobu (freska kostola S. Angelo in Formis, 11.st.)

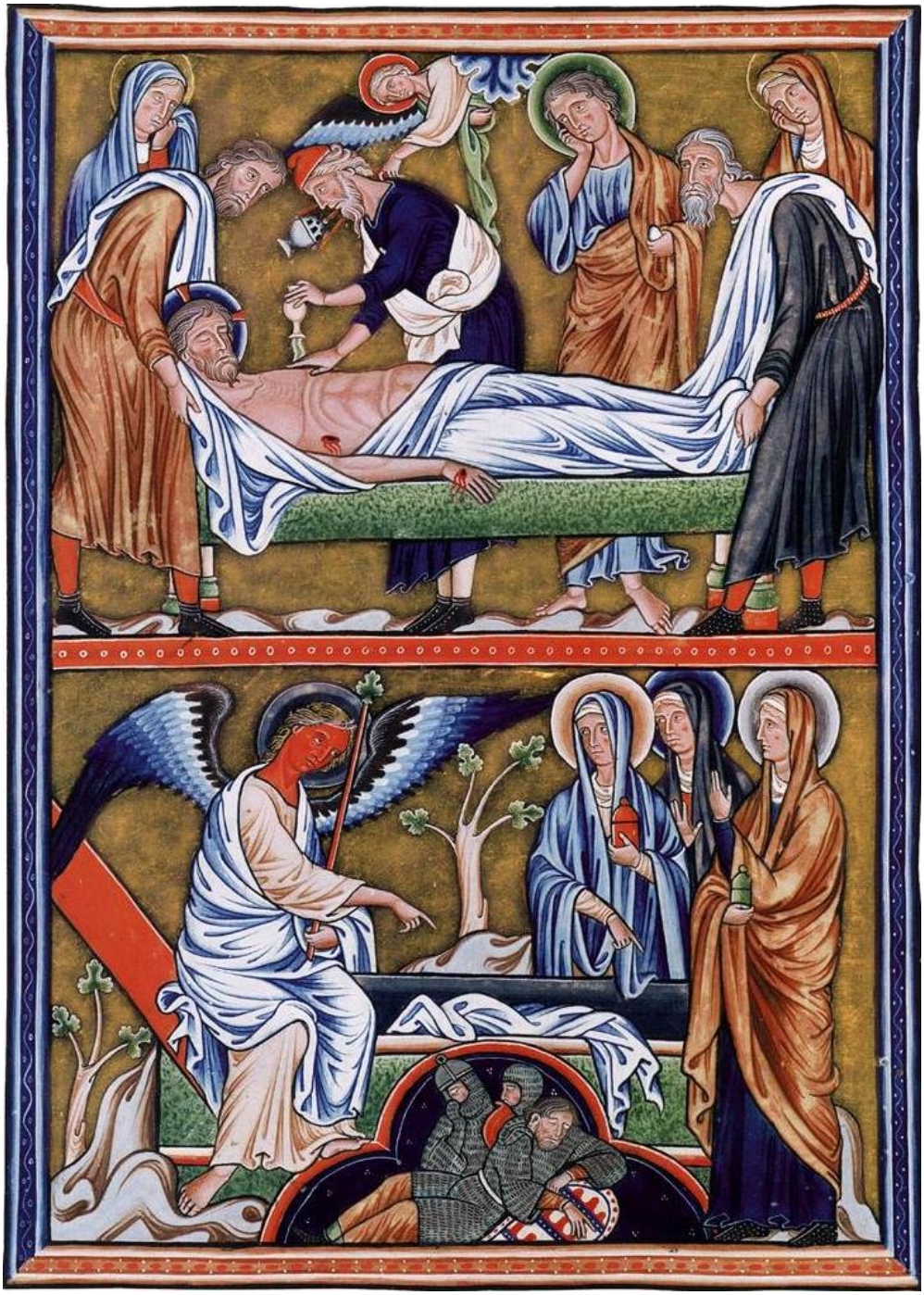

Ukladanie do hrobu. Zmŕtvychvstanie Krista (Psalterium Ingebeorg, 12.st.)

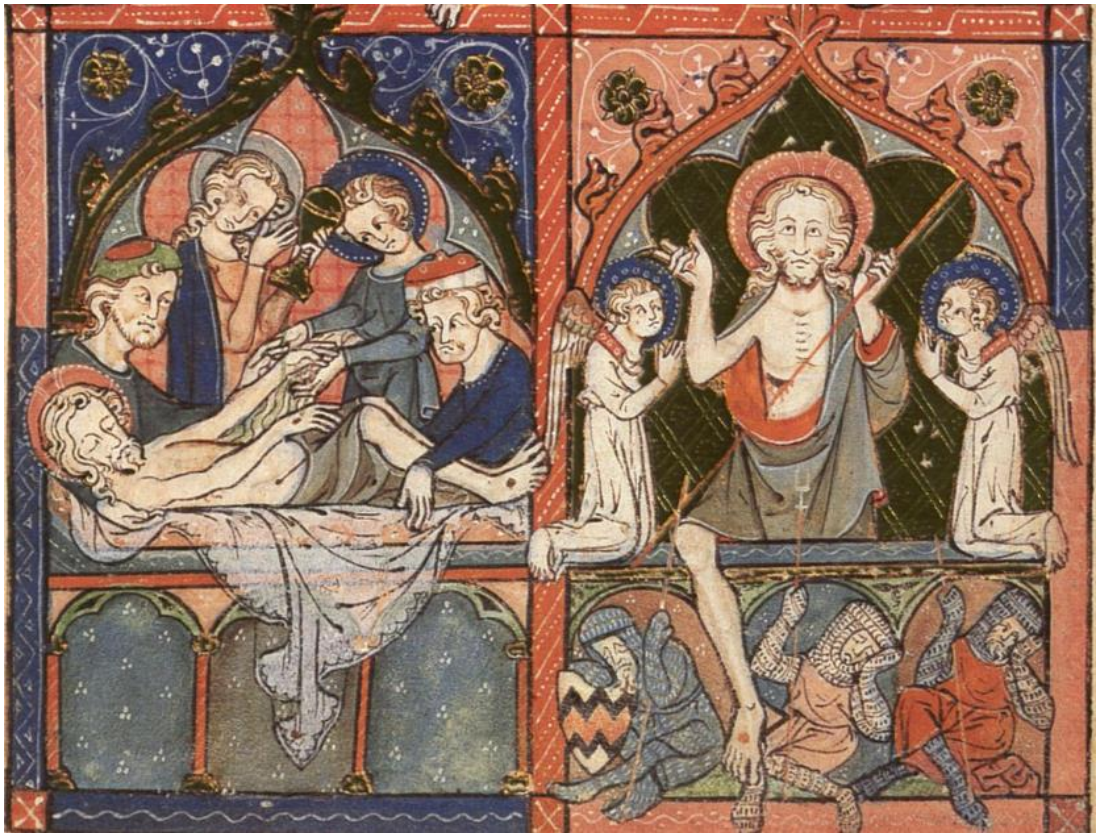

Pohreb Ježiša a Vzkriesenie (miniatúra žaltára opátstva Ramsey, 1300-1310)

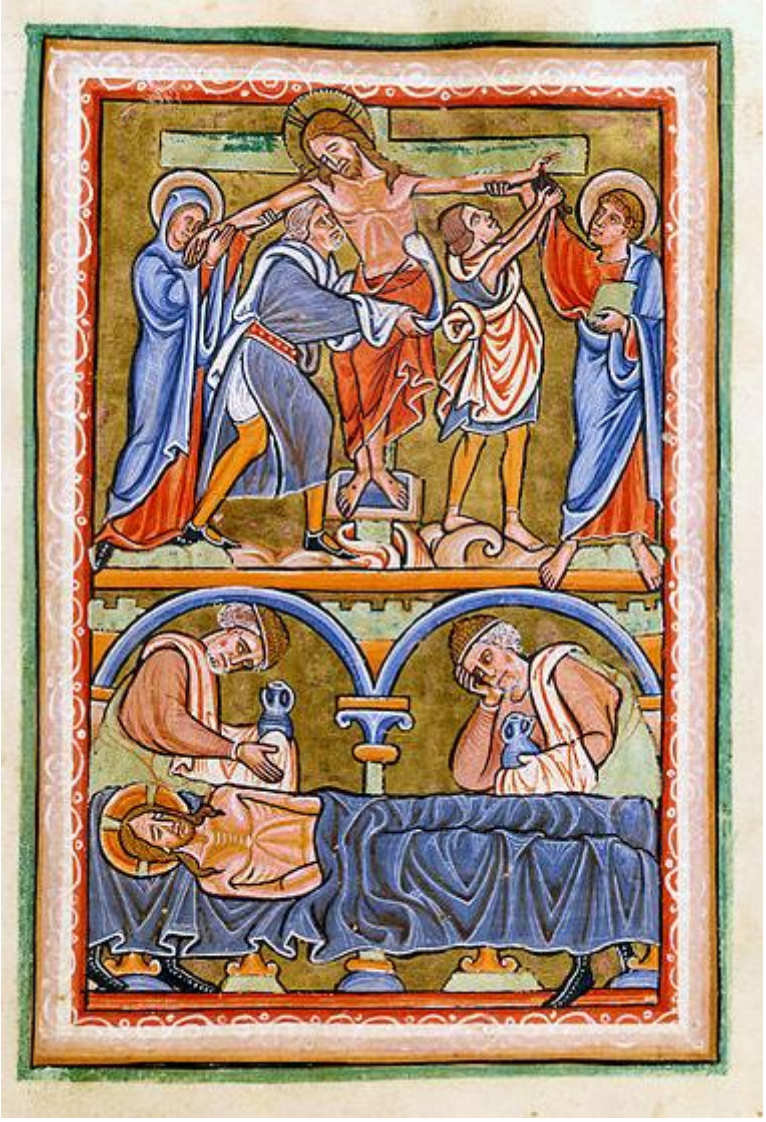

Snímanie z kríža, Pohreb Krista (iluminácia z Psaltéria svätého Ľudovíta, 1253-1270)

P. Lorenzetti: Ukladanie do (freska, bazilika sv. Francesca, Assisi, 1320)

Giotto: Ukladanie do hrobu (freska v kaplnke Scovegrini v Padove, 1304-1306)

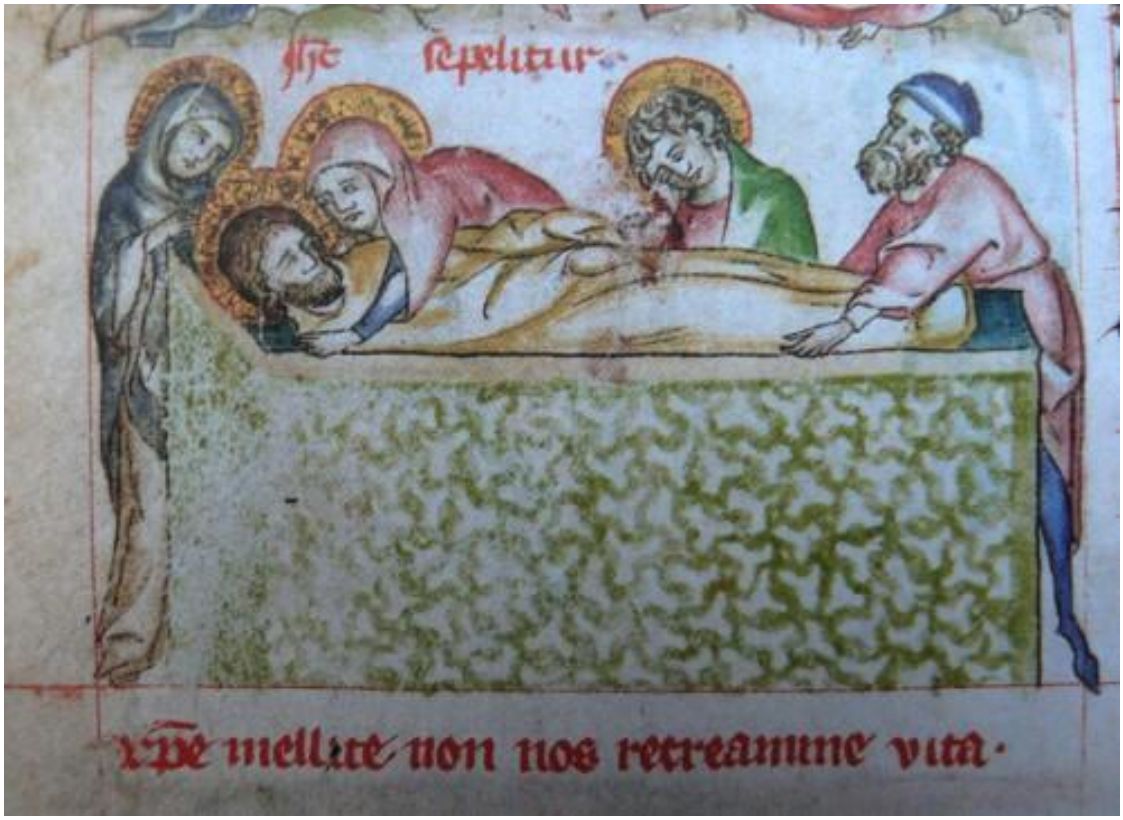

Kanonik Beneš: Kladenie Krista do hrobu (Pasionál abatiše Kunhuty, zač. 14.st.)

J. Pucelle: Pohreb Krista (grisaille, iluminácia z Hodiniek Jeanna d'Evreux , 1324-1328)

A. Rublev: Pohreb Krista (1425-1427)

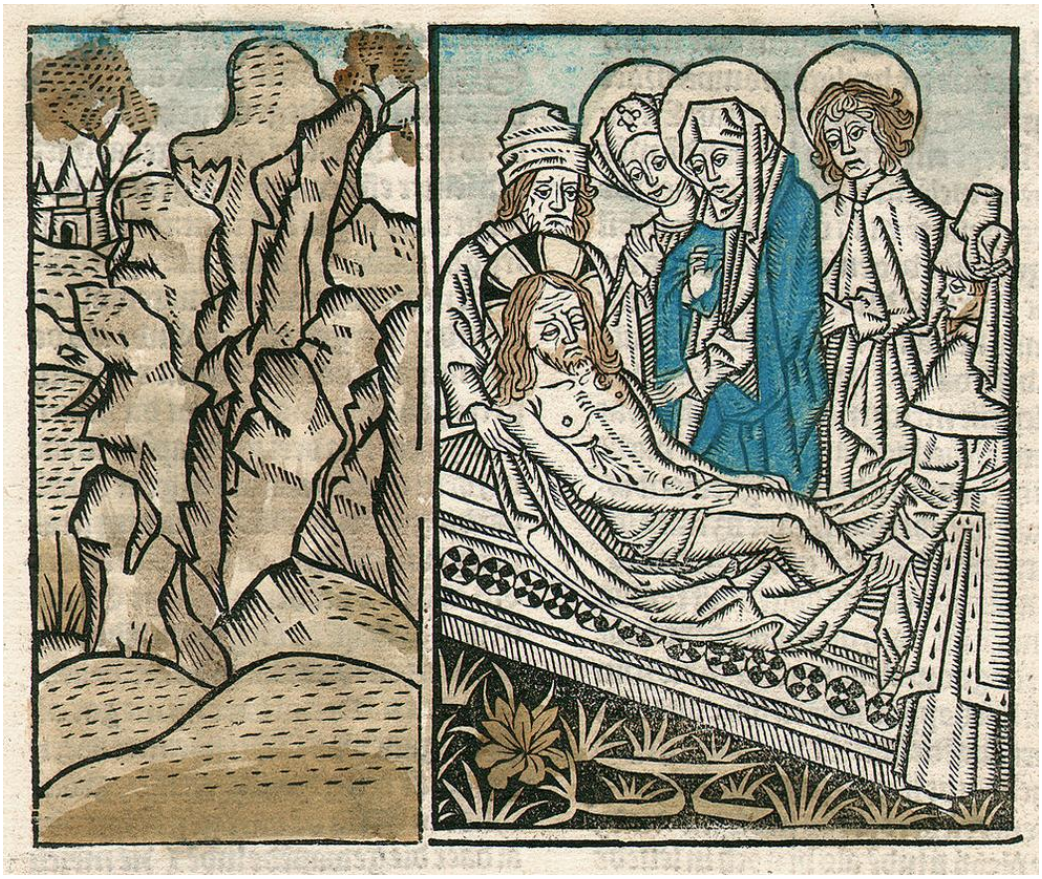

Anonym: Pohreb Krista (prvý atverpský kovoryt, 1487)

Bramantino: Prehreb Krista (1465)

Fra Angelico: Pohreb Krista (15.st.)

Donatello: Pohreb Krista (bronz, reliéf Pašiovej kazateľnice San Lorenzo, Florencia, 1460-1465)

G. Vasari: Pohreb Krista (1532)

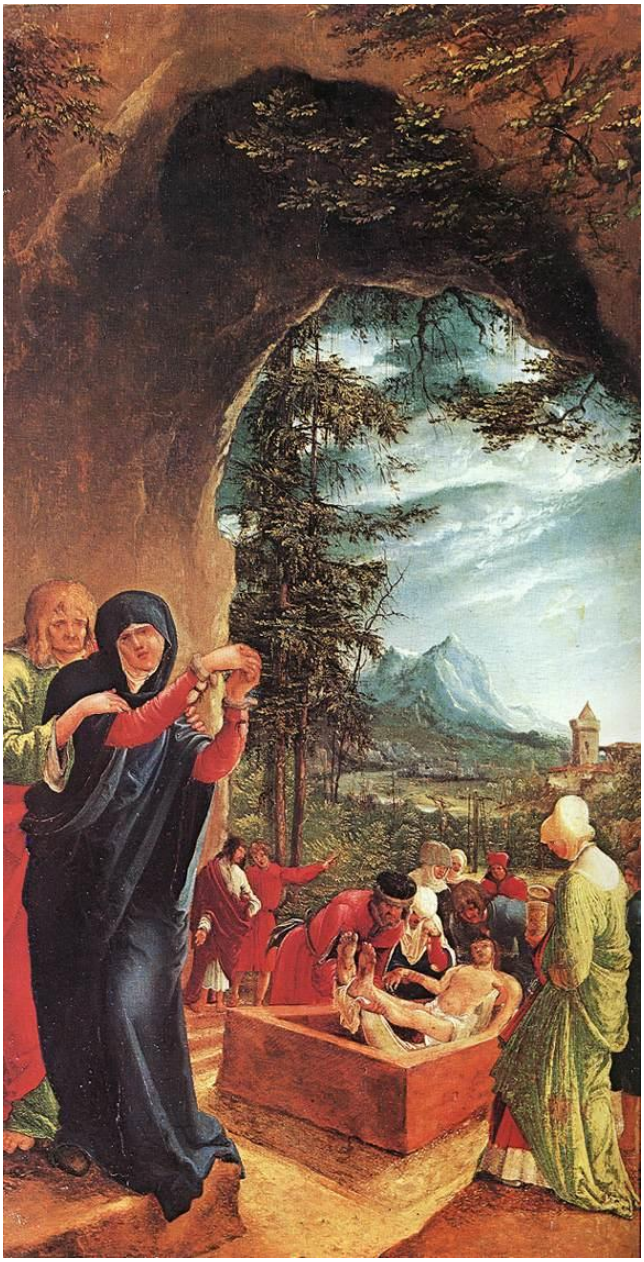

A. Altdorfer: Pohreb Krista (1518)

P. Veronese: Ukladanie Krista do hrobu (1548-1549)

A. Dürer: Pohreb (Polyptych Sedembolestnej Panny, 1500)

Stredoeurópsky maliar z prelomu 16. -17.storočia: Kladenie Krista do hrobu (1590-1610)

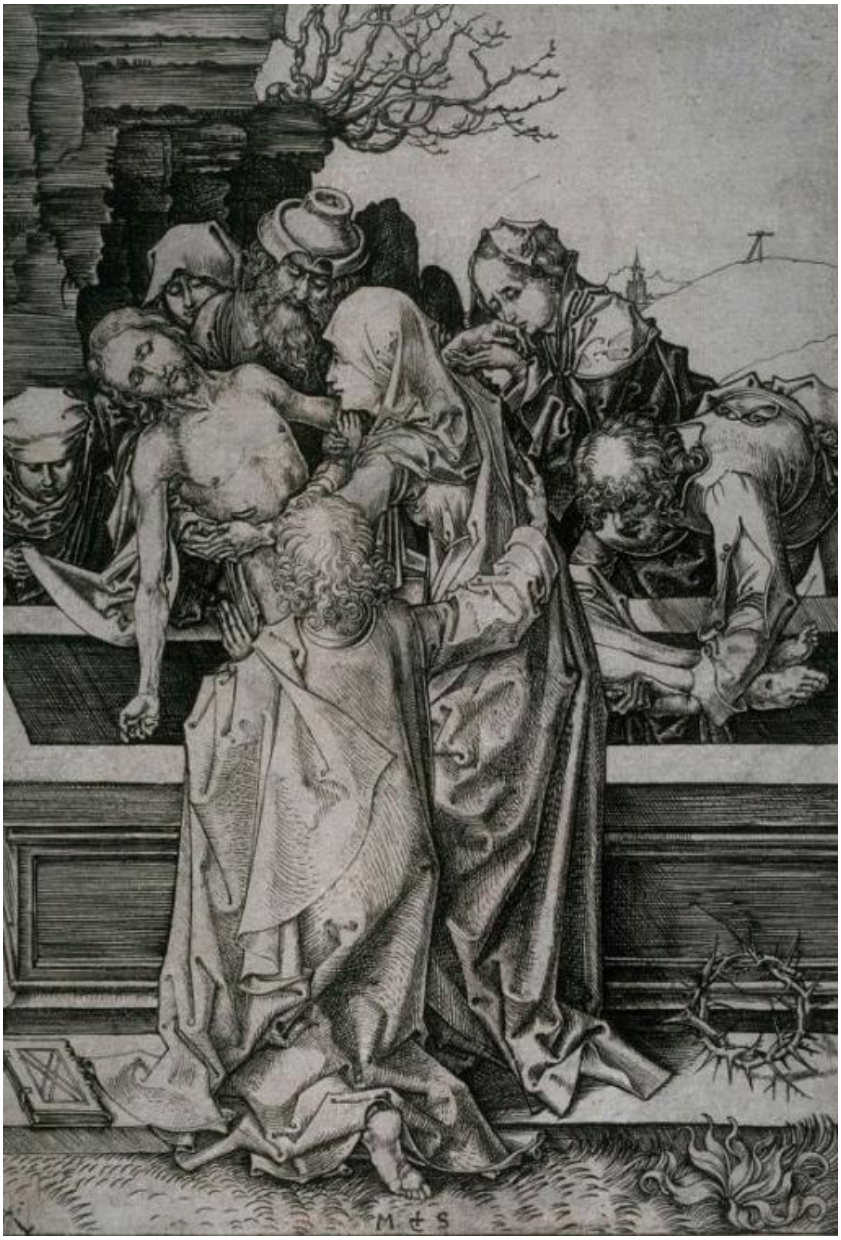

M. Schongauer: Pohreb Krista (15.st.)

Nemecký autor z 16.storočia: Pochovávanie Krista (rytina, lept, 1500-1600)

J. Duvet: Pohreb Krista (rytina, 1528)

J. Duvet: Pohreb (rytina, 1550)

H. Goltzius: Pohreb Krista (rytina z cyklu Pašie, 16.-17.st.)

P. Galle podľa J. Van der Straet (Stradanus): Pilát povoľuje Nikomédovi a Jozefovi Arimatejskému pochovať telo Ježiša (z cyklu Utrpenie, smrť a zmŕtvychvstanie nášho Pána Ježiša Krista, 16.-17.st.)

P. Galle podľa J. Van der Straet (Stradanus): Ježiš pripravený na pohreb (z cyklu Utrpenie, smrť a zmŕtvychvstanie nášho Pána Ježiša Krista, 16.-17.st.)

P. Galle podľa J. Van der Straet (Stradanus): Návrat plačúcich žien po ukrižovaní (z cyklu Utrpenie, smrť a zmŕtvychvstanie nášho Pána Ježiša Krista, 16.-17.st.)

C. Cort podľa G. Clovia (Il Macedo): Pohreb Krista (rytina, 16.st.)

C. Cort podľa G. Clovia (Il Macedo): Pohreb Krista (rytina, 16.st.)

C. De Passe I: Pohreb (rytina, 16.-17.st.)

J. H. Muller podľa L. van Leydena: Pohreb (1521)

Anonym podľa H. Golziusa: Pohreb (rytina, 16.-17.st.)

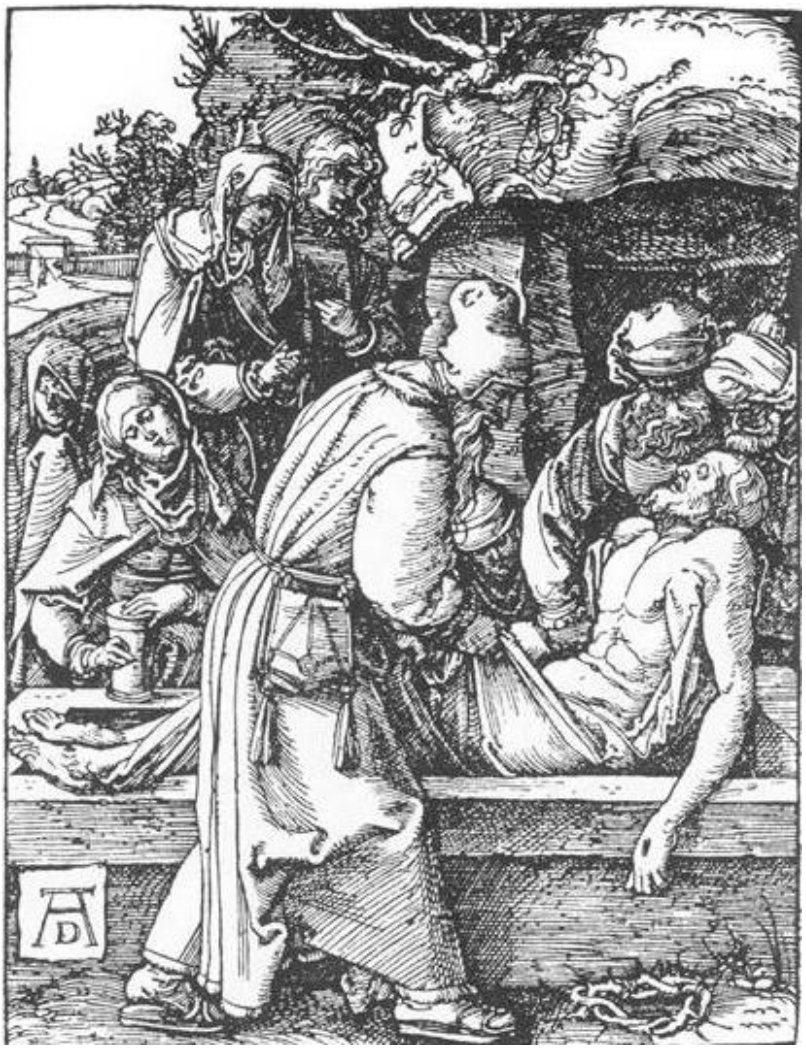

A. Dürer: Pohreb (27.grafický list Malých pašií, 1509-1510)

A. Dürer: Pohreb Krista (9.doska z cyklu Veľké pašie, 1497-1500)

A. Dürer: Ukladanie do hrobu (drevoryt, 1510 - 1530)

A. Dürer: Pohreb Krista (Medirytinové pašie, č.13, 1512)

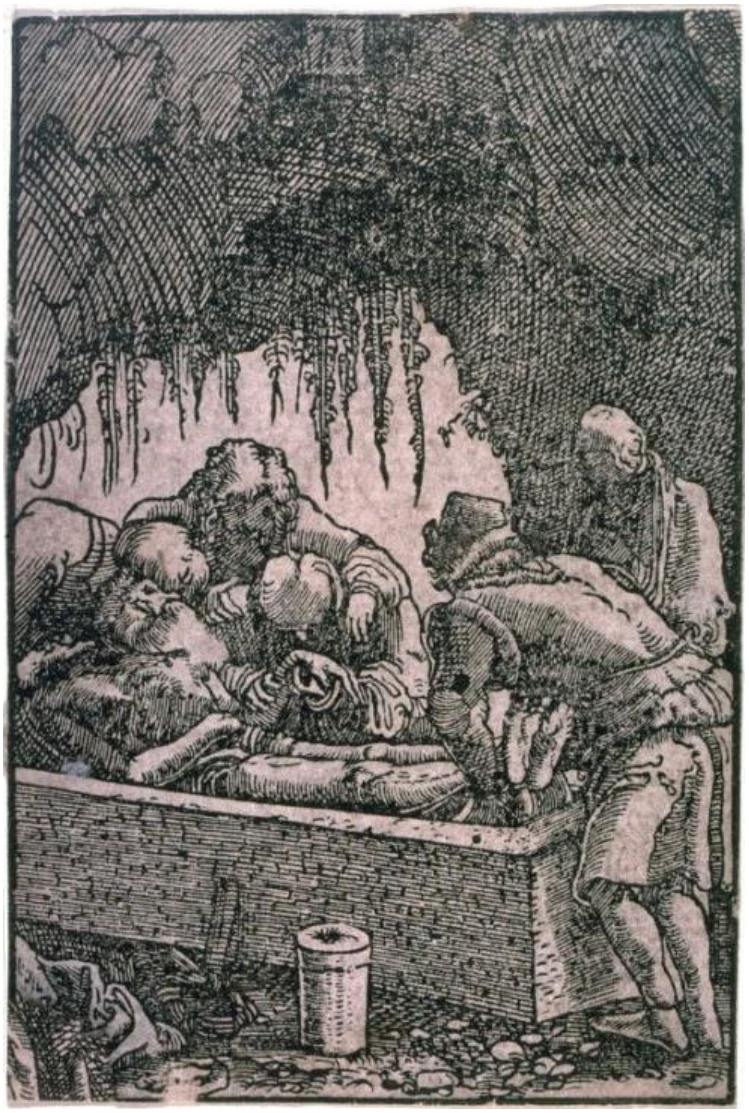

A. Dürer: Pohreb Krista (drevoryt, 1513)

L. Suavius: Kristus ukladaný do hrobu (1548)

H. Wierix: Pohreb Krista (16.-17.st.)

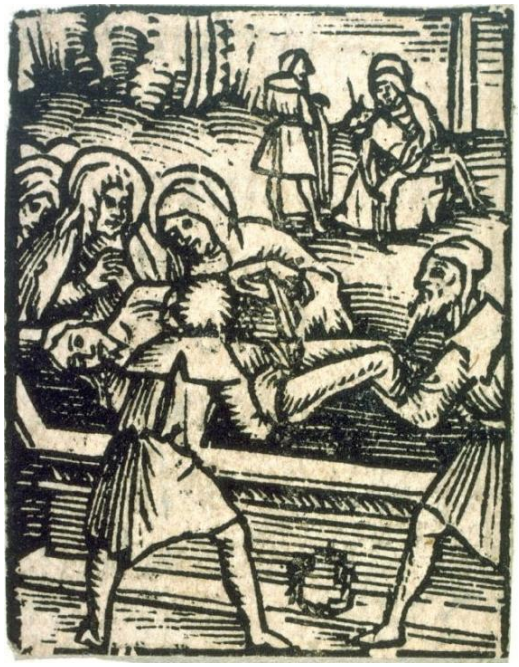

U. Graf: Pohreb Krista (drevorez, 1520)

Ch. van Sichem I podľa H. Goltziusa: Pohreb Krista (drevoryt, 1621-1625)

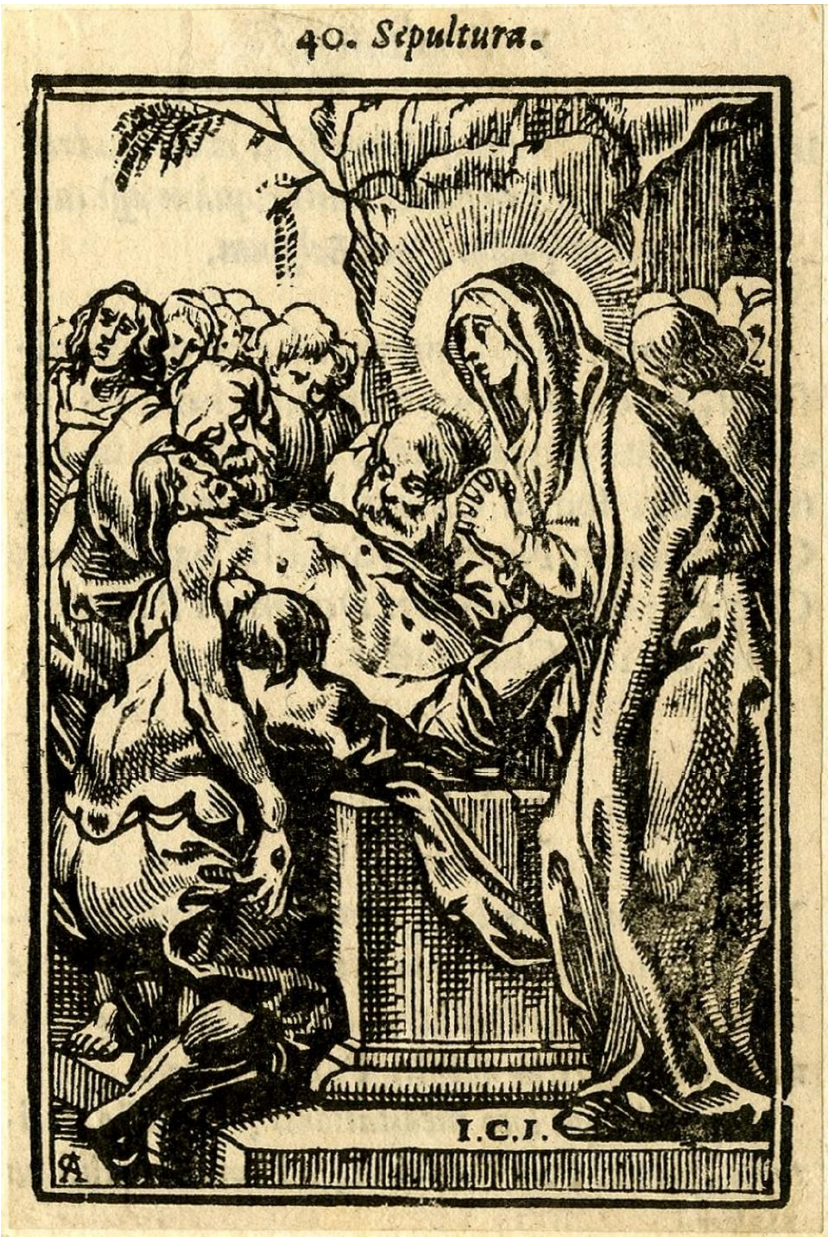

J. Ch. Jegher podľa A. Sallaerta: Kladenie do hrobu (drevoryt, ilustrácia ku knihe Judocus Andries: „Perpetua Crux sive Passio Jesu Christi“ 1649)

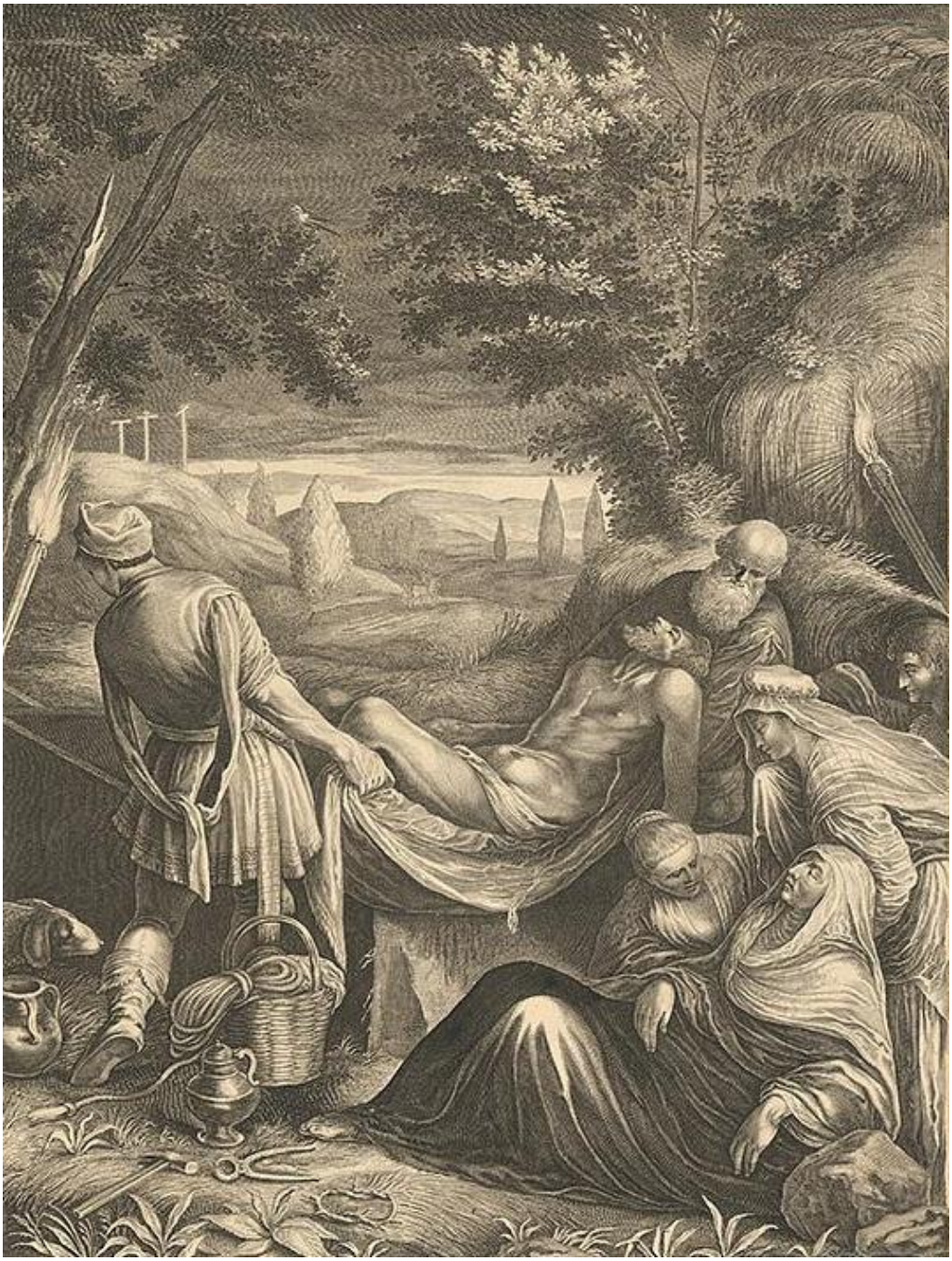

J. Falck: Kladenie do hrobu (1655-1660)

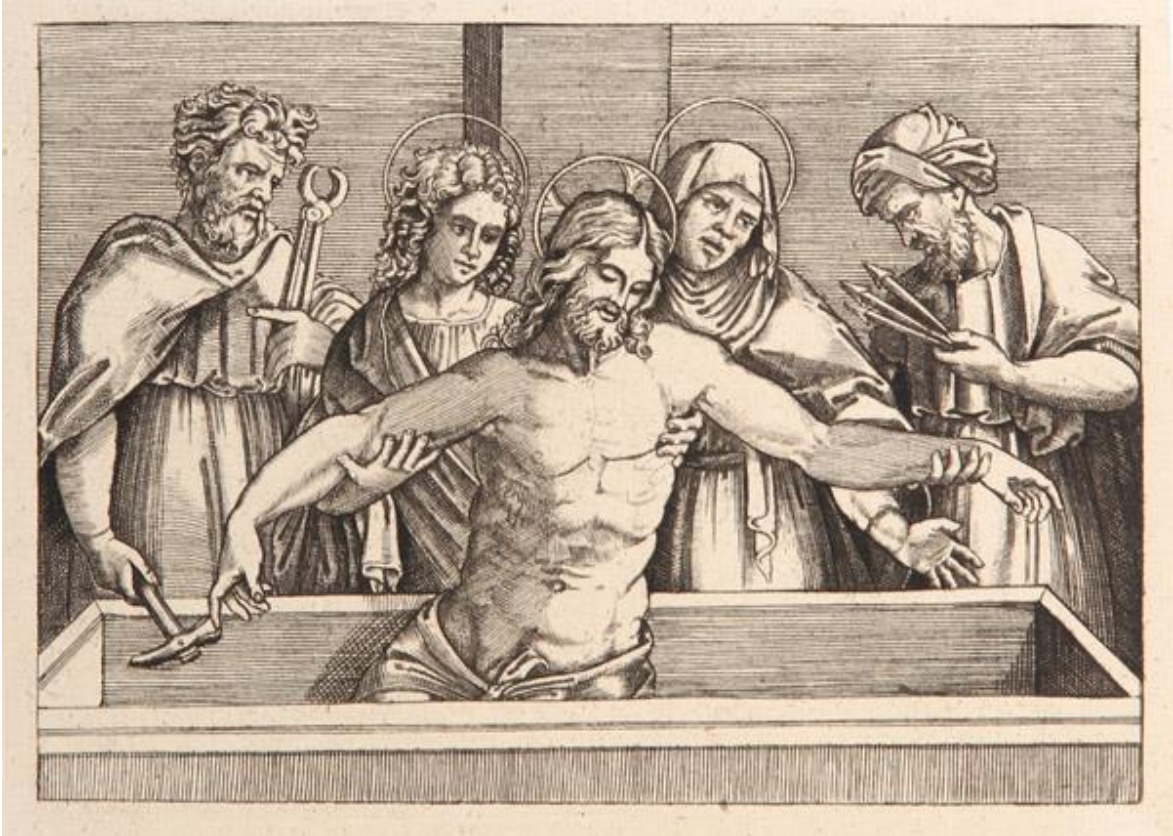

A. Veneziano podľa Amanda Duranda: Ježiš Kristus ukladaný do hrobu (1490-1540)

P. Galle podľa J. Van der Straet (Stradanus): Ježiš pripravený na pohreb (z cyklu Utrpenie, smrť a zmŕtvychvstanie nášho Pána Ježiša Krista, 16.-17.st.)

Tizian: Kladenie do hrobu (16.st.)

Tizian: Kladenie Krista do hrobu (16.st.)

J. Tintoreto: Kladenie do hrobu (16.st.)

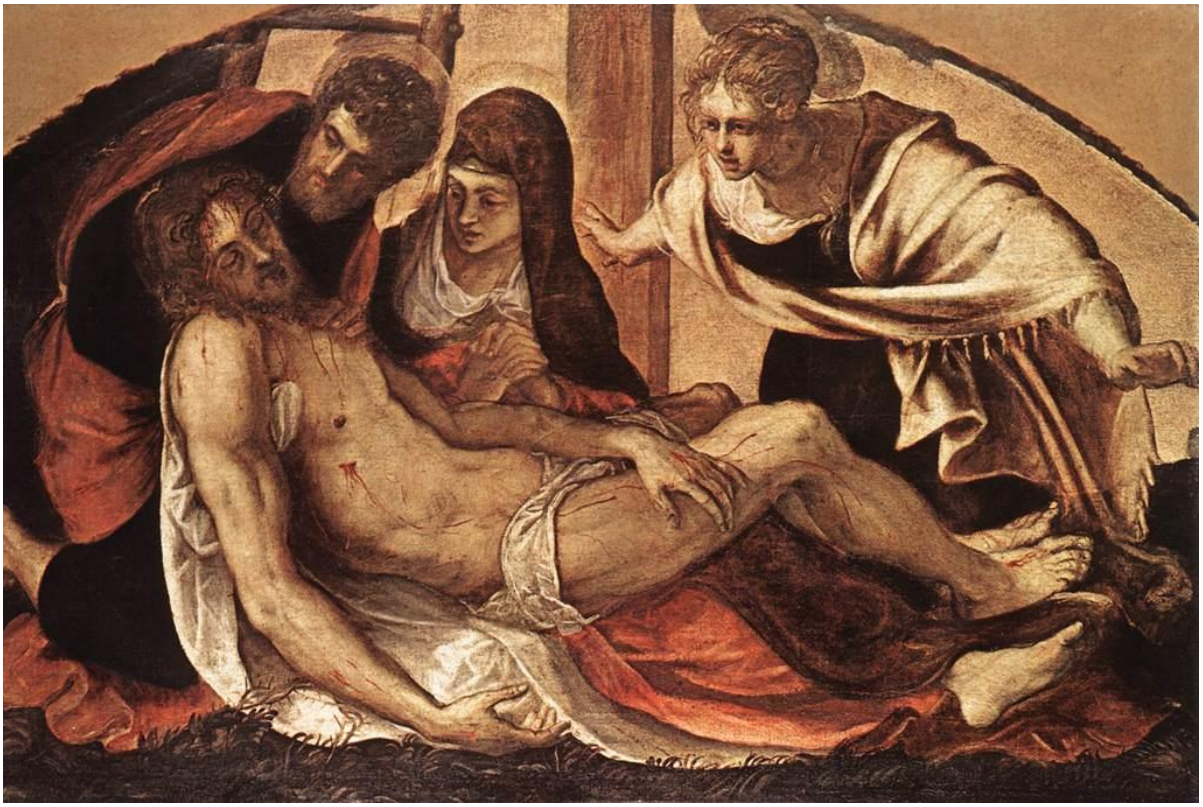

J. Tintoreto: Kladenie do hrobu (16.st.)

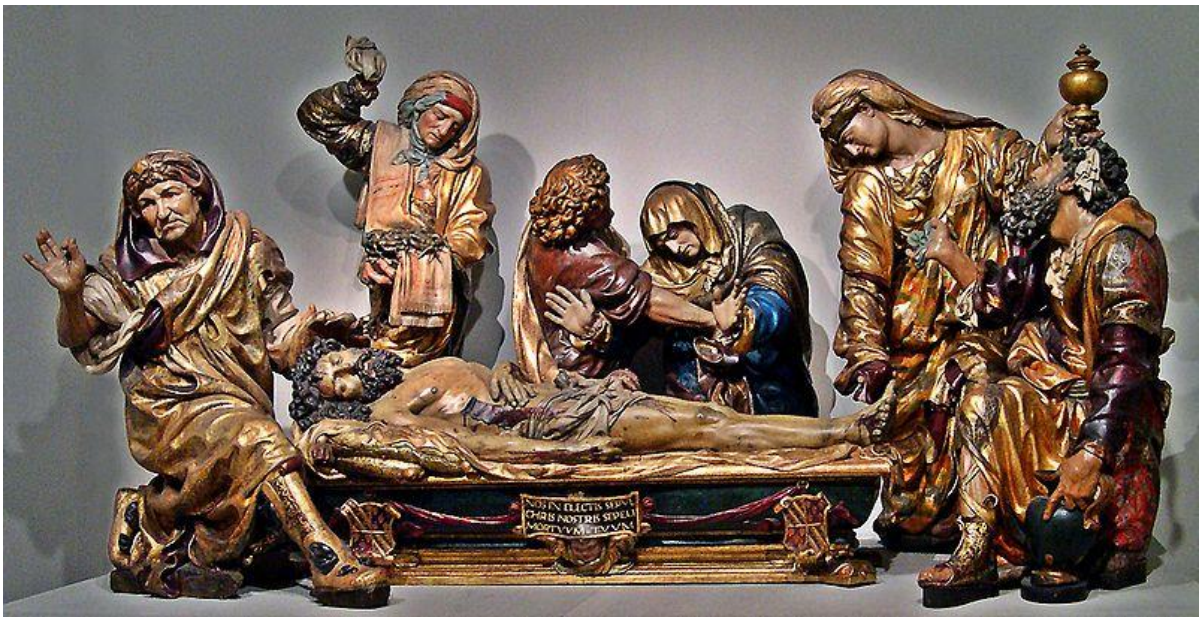

J. de Juni: Svätý pohreb (16.st.)

Neznámy rezbár (pôvodne Slovenský rezbár z konca 18.storočia): Kladenie do hrobu (1772)

A. Van Dyck: Ukladanie do hrobu (17.st.)

P. Lastman: Pohreb Krista (1612)

P. P. Rubens:

Caravaggio: Ukladanie do hrobu (1602-1603)

D. van Baburen: Ukladanie Krista do hrobu (1617-1621)

E. Le Sueur: Kladenie do hrobu (17.st.)

L. Giordano: Pohreb Krista (17.st.)

L. Giordano: Ukladanie Krista do hrobu (1671)

L. Giordano: Prenášanie Kristovho tela (17.st.)

A. Magnasco: Pochovávanie Krista (1725-1727)

A. Böcklin: Pohreb (1876)

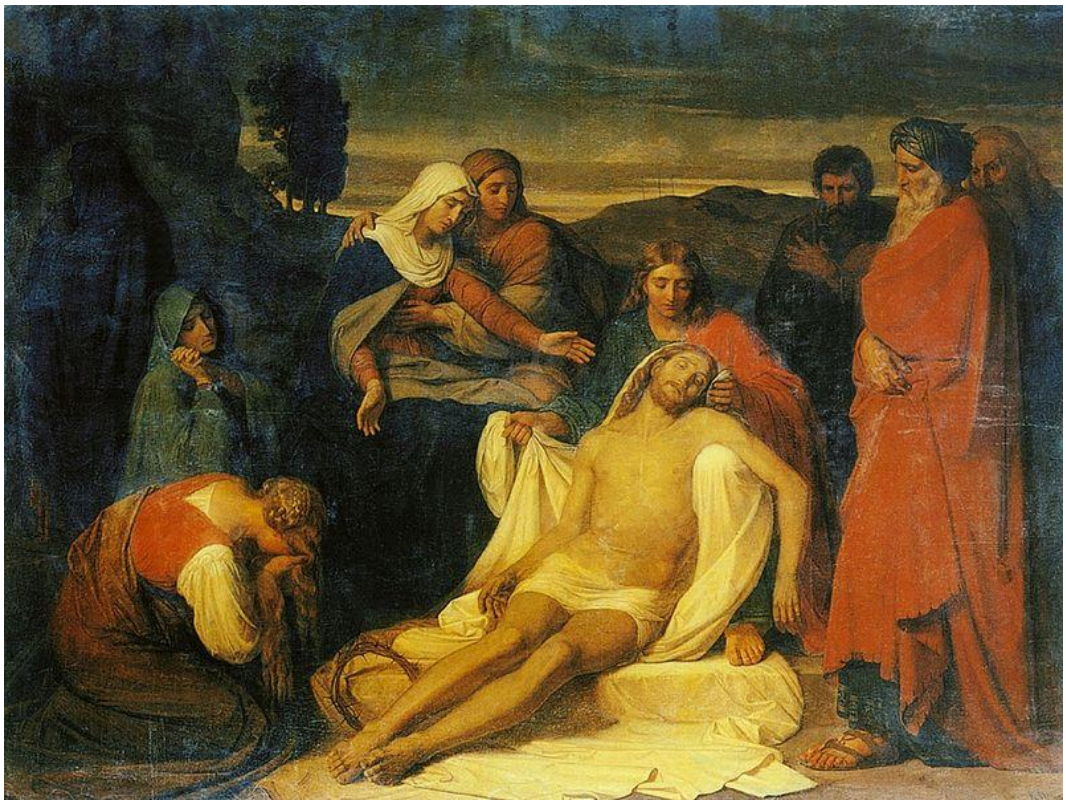

K. B. Wenig: Uloženie do hrobu (1859)

J. Štetka: Kladenie do hrobu (1880-1900)

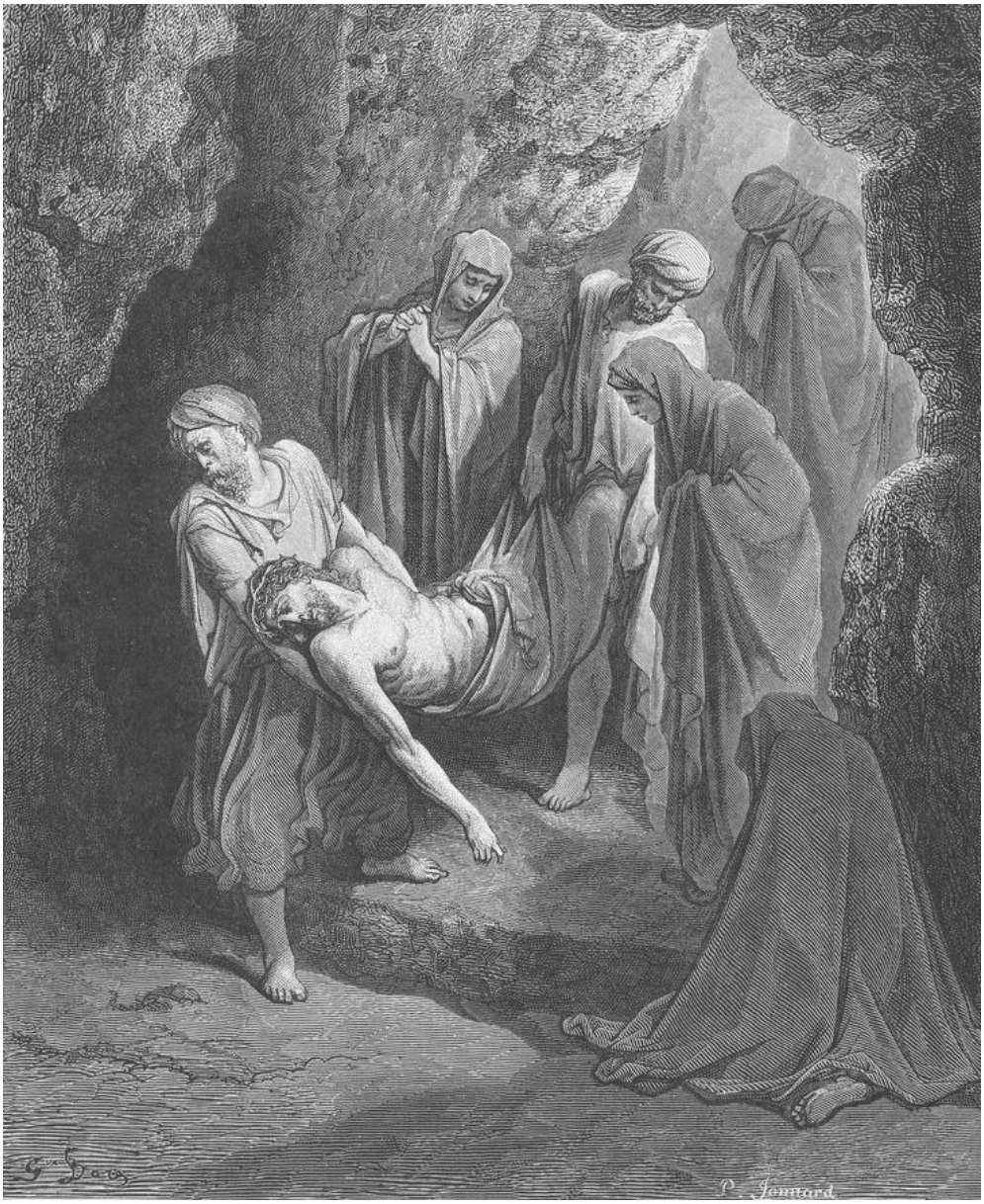

G. Doré: Pohreb Krista. Prenášanie tela do hrobu (drevoryt, 1866)

E. Nolde: Pohreb (1915)